

wat geboren Nederlanders, die weinig of niets op hebben met de Gereformeerde beginselen. Een zending, die in het Westen arbeide, bericht in 1898 dat „in de laatste jaren geheele schepelingen Hollanders over het Westen verspreid waren geworden“. En hij beschreef ze als onroozele, domme, onbeschaafde menschen; beleedigde de goddeloosheid vertoonde zich op hun gelaat. (Zie „De Chr. Geref. Kerk“, door schrijver dezes, bl. 277). Zeker lag er wel waarheid achter deze zwarte schildering. Toch is dat element niet groepsgewijze wonend, zelfs niet dorpsgewijze, doch overal verspreid en geheel zonder invloed op den gang van het leven onzes volks hier. De eenige Hollandsche liberale gemeente te Grand Rapids, door wijlen Dr. F. W. N. Hugenoltz bediend, bleef de eenige in heel onze Republiek en ging verleden jaar te gronde. Het Modernisme wil hier niet bloeien onder ons volk. De toon wordt aangegeven door wat de Gereformeerde waarheid belijdt, zelfs wat de pers aangaat, en heel den boekhandel. Voor velen uit moderne omgeving in Nederland is dit tot geestelijken zegen geweest. Meer dan één van de voorangers der Gereformeerde en Chr. Gereformeerde Kerken zijn afkomstig uit kringen, die geheel of grootendeels met de levensbeschouwing der Vaders hadden gebroken.

Antwoord op de tweede vraag is moeilijk te geven behalve in algemeenen zin. Hebben de Geref. Hollanders hun doel bereikt wat betreft verbetering van levenspositie? Het naar Amerika tiggend volk was eerder arm dan rijk te noemen. De „Landverhuizing“ spreekt wel, „dat de gegoede burger even bereidvaardig is tot vertrek als de arme“, bl. 15, en met name in Scholte's nederzetting te Pella in Iowa, waren enkelen, die nog al wat geld hadden. Nog toont men te Pella een kist met ijzer beslagen, die vol was met „gouden Willemjes“, en ons volk vergezelde op de reis van 1846—'47. Doch zulks was veel minder het geval met de Michigan-kolonisten. De heer J. van de Luister van Zeeland was een der uitzonderingen.

En zoo goed als allen werden arm in geld binnen korten tijd. Het aankopen van land en gereedschap en de tegenspoeden op maatschappelijk gebied, verslond het uit Nederland medegebrachte. Men spreekt in Amerika van „landarm“. De lastingen der landerijen vereischten in het eerst soms meer dan zij opbrachten. Trouwens, het is meer dan eens opgemerkt en haast proverbiaal: „dat het Nederlandsche geld eerst op moet“, vóór men in Amerika geld maken kan. Vroeger was deze uitdrukking zeker meer bewaarheid dan thans. Ons volk viel voorheen nogal eens in de handen van gewetenloze landagenten, enz. In elk geval — rijkdom was er niet in den beginne. Wel dringende behoefte aan lotsverbetering. Is dat doel bereikt, herhalen wij als vraag? Door gebrek aan gegevens kan dit niet met zoovele cijfers worden aangegeven. De per capita rijkdom der V. S. overtreft die van Nederland. In 1909 beweerde men, dat elk Nederlander gemiddeld 1500 dollar bezat; doch de rijkdom der Amerikanen, hoofd voor hoofd, bedroeg in 1912 1965 dollar. Bij verdeling zou ons volk in Amerika dus beter af zijn dan zij, die in het oude Vaderland bleven. Met name is zulks het geval met het volk, dat in Iowa woont, waarvan de per capita rijkdom 3539 dollar is, of ten minste was in 1912. Doch natuurlijk, het bovenstaande is slechts een abstract iets. Toch is het onwidersprekbaar, dat de overgrote meerderheid onzes volks in Amerika veel meer welvaart geniet dan de Nederlanders. Broedsgebrek is hier zoo goed als onbekend.

Armenbedeeling is een zeldzaamheid. Verreweg de meesten onzes volks hier bezitten een eigen huis. Grand Rapids, waar zooals bovengenoemd, ongeveer 30.000 menschen met Hollandsch bloed in de aderen wonen, is op één na de hoogste onzer groote steden wat percentage van eigenaarschap van woningen betreft. Van elke honderd huisgezinnen, zoo meldde de Census onlangs, zijn er vijftig, die een eigen huis bewonen.

Een steeds aangroeiend getal onzer menschen behoort tot den kleinen handelsstand. Enkelen hunner hebben genoeg kapitaal om zich in den groot-handel te begeven, met name in Michigan. Hoewel wij geen Hollandsche-Amerikanen kennen, die miljonairs zijn, zijn er toch heel wat wier rijkdom boven de 100.000 dollar wordt geschat. Dat welvaart steeds meer hun deel wordt, blijkt b.v. uit het feit, dat zij in staat zijn allerwegen prachtige kerken te bouwen en doelmatige pastorieën. En vóór die kerken ziet men des Zondags lange rijen van „automobiles“, waarvan er heel wat behooren tot veel duurder soorten dan de „Ford“-machines.

De Census van 1916 gaf aan, dat de verschillende Chr. Geref. Gemeenten kerkgebouwen hadden geschat op 1.658.308 dollar, of 83 procent meer dan in 1906. De waarde hunner predikantswoningen was in 1916 619.095 dollar, of 113 procent hooger dan tien jaren te voren. En in dit opzicht staan de Hollandsche kerken, die tot de „Reformed Church in America“ behooren, gansch niet ten achter, hoewel ons de juiste cijfers dienaangaande onthouden. Ook wat gedaan wordt voor Hooger Onderwijs teekent welvaart. Ook wordt dit bevestigd, waar we letten op de inrichtingen van christelijke philanthropie, door ons volk van

den grond af opgebouwd en met milde hand onderhouden. Hun aantal is reeds beduidend. Het Hollandsche tehuis voor Bejaarden te Grand Rapids, van 1892 dateerend, rapporteert een jaarlijksch inkomen van 34.296.70 dollar. Het Paterson Holland Home, in 1898 opgericht, heeft een inkomen per jaar van 9.500 dollar; het Pella Tehuis 9000 dollar. Het Gesticht voor Zenuwlijders te Cutlerville, rapporteert de groote som van 109.000 dollar binnen een jaar ingekomen. Het Bethesda Sanatorium voor Teringlijders te Denver bericht een jaarlijksch inkomen van 50.000 dollar, en 't Goffe Hill Chr. Sanatorium voor Zenuwlijders, nabij Paterson, ontvangt per jaar gemiddeld 15.000 dollar. De Muskegon „Holland Home“ rapporteert 3500 dollar per jaar. Hoeveel het „Chicago Holland Home“ per jaar ontvangt is ons onbekend. In Kalamazoo, Mich. werden onlangs stappen genomen om een Hollandsch Tehuis voor Bejaarden op te richten, aantoonend, dat deze zaak ook tegenwoordig nog groeit.

Over het algemeen kan dus geconstateerd, dat ons volk veel meer dan „brood“ verdient heeft. Het doel van verbetering van levenspositie is dus meer dan bereikt in de worsteling van vijf en zeventig jaren.

PERS-SCHOUW.

Sadhoe Soendar Singh.

In deze Pers-schouw, die tegelijk als Kroniek dienst doet, mag natuurlijk over een man als Soendar Singh, die zooveel van zich spreken doet, niet gezwegen.

Het meest voor ons doel geschikte verslag vonden we in de „N. R. Ct.“ over zijn optreden te Rotterdam.

De Grootte Kerk was bij het strijkende licht van den zons-ondergang als altijd wonderschoon. De verdienste der restauratie die haar een „sphaer“ heeft weten te hergeven, kwam ook thans weer bijzonder uit. Te moeten wachten in die gewijde omgeving, met Hendrik de Vries aan het klankrijke orgel was uw verslaggever een verheffende voorbereiding.

Straks zou voor deze steeds nader aanschijnende menigte de „sadhoe“ spreken. Sadhoo is een titel, die eenvoudig in het algemeen een „godsdienstig man“ aanduidt. In voor-Indië wordt zulk een „sanyasi“ of „fakir“ ook met eereitels als „Mahatma“, d.i. (grootte meester) of „Maharaja“ (grootte geest) aangeduid, maar Soendar Singh vermaakt die eere-namen en volstaat met het eenvoudige praedicat „sadhur“. Zoo iemand mag geen eigendom bezitten. Zijn gele gewaad, zijn ééne deken en nu, bij dezen christen-heilige, zijn bijbel, zijn zijn eenige bezittingen. Een sadhu leeft op de godheid der wijsende gastheeren, die hem met diep ontzag behandel-ten, vaak gemengd met bijgeloovigen eerbied voor zijn mytelijke kracht. Soendar Singh heeft geen ge-loften afgelegd. Dat hij ongetrouwd is en een sobere leefwijze volgt is, naar hij zegt, onafhankelijk van elke bindende geloofte, hij wil slechts „Christus dienen“. Men zou van dien rijzigen, mannelijken Hindoe niet zeggen, dat hij met September nog drie en dertig jaar moet worden; maar toch, als men zijn levensgeschiedenis bedenkt verwondert het ook weer niet. Tot zijn 16e jaar was deze Sikh, die uit welgestelde en geleterde kringen geboortig is, een beslist verachter en hater van het Christendom. Hij verscheurde het Nieuwe Testament, toen hij er enkele dingen van geluizen had. Hij kon niet begrijpen, dat een „die gestorven was“ zoó veel voor de menscheid zou kunnen zijn. Maar toch ook, hij zocht en zocht in de Hindoesche boeken en de Buddhistische wijsbegeerte naar bevrediging, maar hij vond wel een leer die een hemel beloofde aan de goeden, doch nooit een mogelijkheid voor slechte menschen. Toen kwam in zijn zielestrijd de groote gebeurtenis van zijn leven: hij ontmoette in ver-twijfelend gebed Christus. Eerst meende hij met een lichtende openbaring van Buddha of Krishna te doen te hebben, maar hij herkende den Christus aan zijn woord: „Ik stierf voor u, waarom haat gij mij?“ Sindsdien brak de tweede periode van zijn leven aan, waarin hij zich wendde tot Jezus en in Zijn dienst een Sadhoo werd. In 1911 volgde het nieuwe wendingspunt in zijn leven. Hij meende toen evenals zijn Heer veertig dagen te moeten vasten. Vele, vele dagen hield hij het vol, totdat hij on-machtig werd die steen te vertillen, die het getal van dien dag moest aangeven. Toen wij gelegenheid hadden den Sadhoo naar deze ervaring te vragen zeide hij: „voor mij was zij noodig, dat weet ik heel zeker. Voor anderen zal het weer anders zijn. De hoofdzak is gehoorzaamheid aan de leiding van God“. Van toen af tot 1918 toe volgden de jaren van gevaarlijke reizen in Tibet, met de wonderbaar-lijkste avonturen der uitreddingen. Sinds begin 1918 heeft hij gereisd en gepredikt in Burma, China, Japan, Europa, Amerika, Australië en vooral tel-kens weer in Tibet, waarheen hij ook thans zoo spoedig mogelijk begeert te komen.

Baron van Boetzelaer, de ex-zendingsconsul, leidde hem in, na Ps. 118:3 en 7 opgegeven te hebben. Het geld der plaatsbespreking en de collecte aan den uitgang is, zegt spr., bestemd voor de zending, na bestrijding der geringe onkosten, daar een Sadhoo nooit geld vraagt. Dr. Callenbach, hervormd predi-kant alhier, die Soendar Singh uitnemend verlaalde, nam toen naast hem op het podium plaats. De tekst was 1 Tim. 1:5: „Dit is een getrouw woord en aller-aanmerking waardig, dat Jezus Christus in de wereld is gekomen om zondaren zalig te maken, waarvan ik de voornaamste ben“.

Spr. wilde uit eigen ervaring over deze waarheid

spreeken, die in strijd was met de leeringen van zijn jeugd, waarop hij toch zoo trotsch placht te zijn. Later ontdekte hij dat het groote verschil tusschen Hindoeïsme en Christendom is, dat het laatste naast schoone leeringen, die beide bevatten, levenskracht en verwerkelijking, het eerste blijft theorie.

Uitvoerig staat hij stil bij het zondebewustzijn, dat velen tot hun schade missen. Zooals hij eens bij het duiken in een rivier niets voelde van de duizende tonnen water boven hem, maar na het bad een kuip water, die er stond, niet vertillen kon, zoó is het met het zondebewustzijn, dat de mensch, die in de zonde ondergedoken is, niet heeft, maar dat eerst voor hem die opgekomen is uit het water ondraagbaar wordt. Als de zonde maar inbeelding is, dan is er ook geen Redder noodig. Dan sterft men in zijn zonde. Kan een God van liefde zoo iemand voor eeuwig naar de hel verwijzen? Spr. geloof, dat God dit niet doet, maar de zonde der menschen zelve. Een zondaar zou zich zelf in den hemel, onder engelen en goede gees-ten, niet thuis voelen. Het is er mede als met een dronkaard, die door een vriend van spreker werd aan-getroffen, op een boot naar Australië. Hij wilde het leven verlaten, ondanks alle raadgevingen en Chris-tus-prediking. Zijn vrienden en familie-leden had-den hem verlaten en ook zelf vond hij zich veroor-deelenswaardig. Het eind was, dat hij over de ver-schansing sprong en zich verdrinkte. De zondige natuur zelf veroorlooft den zondaar niet, om te leven onder hen, waar hij niet bij voelt te hooren. Deze man zou zelf uit den hemel in de hel willen springen, als hij daar gebracht werd.

Zelf heeft spr. als Hindoe met zelfmoord-plannen rondgelopen en hij deelt verschillende stalen mede van vrienden, die door het Hindoeïsme ongelukkig geworden zijn en toen het leven verlieten. „Gij in Europa“, zoó roept spr. uit, „verleert het Hindoeïsme en het Indische Buddisme, dat slechts wijsbegeerte en geen godsdienst is, maar gij ziet niet wat het Hin-doeïsme van Indië heeft gemaakt“. De oneindige liefde van Christus, die wel ervaren, maar niet begre-pen kan worden, biedt zoo oneindig veel meer voor de ziel. Spr. zag op reis naar Tibet een boom die vuur gevat had en er boven-in was een nest met jonge vogels. Zij konden niet gered worden, maar het merkwaardige was dat toen het vuur het nest na-derde, de moedervogel de vleugels uitbreidde over haar kroost en tot asch verbrandde, zonder weg te vliegen. „Hoeveel meer liefde“, zegt spr., „moet er zijn in Hem, die deze liefde in dit kleine schepsel legde“. Die liefde, waarvoor men het hart moet openen, maakt vrij van zonde.

Is dit nu theorie? Spr. zou willen wijzen op de duizenden, die het hebben ervaren. Als voorbeeld wijst hij op een bekend misdadiger uit N. W. Indië, die door ieder was opgegeven, en dien hij onder dien invloed van den levenden Christus, zelf veranderd heeft gezien en heeft hooren spreken van een hemel, die hier reeds bij aanvang wordt ervaren.

Het grootste verdriet van een ander geleerde, die atheïstisch Boeddhist was, naar hij spr. verklaarde, was, dat hij zoo vele jaren had doorgebracht zonder te vinden, wat alleen in Jezus Christus bleek te zijn. Zeer vele Indische volksleiders zijn overtuigd, dat het Hindoeïsme hen niet helpen kan, en belijden reeds in het geheim den Christus.

Maar er zijn er ook, die zich niet schamen om te belijden. Een hunner werd vervolgd en gegropen, omdat hij het Indische geloof voor Christus vaarwel had gezegd. Men hing hem op met het hoofd naar beneden en tarte hem. Maar hij had voor deze belagers en toen men hem vroeg of hij het geen smaad vond, zei hij: „Integendeel een eer. De wereld ziet alles onderste-boven en verkeerd, zoo open-haart gij dus nu wereldschen aard met mij zoo te hangen, maar God ziet mij recht, en ik ben innig gelukkig. Mijn harte-vrede kunt gij niet rooven“. De menschen werden beschaamd door zijn glorieën in het lijden en verlosten hem.

Als zulke menschen tot Christus komen, weten zij het geluk uit den vrede door eigen ervaring, niet uit een tekst.

In het slot van zijn rede werd de Indische prediker waarschuwend en streng. Hij was getroffen door de tegenstelling: Indië, dat naar Christus meer en meer vraagt en Europa dat voor het evangelie meer en meer onverschillig dreigt te worden. Toch dankte het al zijn zegeningen van beschaving, vrijheid en onderwijs aan het christendom. Het is als Judas Iskariot, die met Christus brood gegeten heeft en hem toch verradt. Maar dan moeten de Euro-peesche volkeren ook het lot van Judas vrezen, dat zij eindigen met zich te verhangen aan den boom hunner geleerdheid. Europa verwerpt en kruisigt hem opnieuw, het Oosten eert hem meer en meer. „Gij hebt“, zoó eindigt spr., „zoo vele voor-deelen. Wij in het Oosten moeten zoo veel opgeven als wij christen worden, gij niet. Ziet toe, dat gij niet uw eenige kans tot eeuwig geluk daarmede ver-loren doet gaan“.

Baron van Boetzelaer spreekt, op verzoek van den Sadhoo, geen woord van dank, enkel van toepassing. Hij eindigt met een zegen voor hem en zijn gevaar-lijken arbeid in Tibet te vragen.

Tot slot werd Gez. 59:4 staande gezongen. In een persoonlijk onderhoud, na afloop der toespraak, trof ons de sobere eebthied van dezen merkwaardigen prediker, die bijvoorbeeld verhaalde sinds zijn over-gang nooit meer getwijfeld te hebben en die als het geheim van zijn levenskracht het gebed noemde. De eerste drie uren van elken dag, die om 5 uur voor hem aanvangt, wijdt deze „geestelijke“ aan gebed en bijbel-overpeinzing. „Niet met het onderzoeken oog, maar met de proevende tong weet de ziel de werkelijkheid der geestelijke ervaring te onderken-nen van den schijn“. Hij acht het Westen ver-intellectualiseerd en Amerika verorganiseerd.

Ongetwijfeld heeft deze Indische christen een boodschap gebracht.

De beoordeeling van zijn persoon en optreden behoort natuurlijk in een andere rubriek thuis.

Waar
Niet
Niet
Maar
stem h
Juist
Het i
Holl Ka
M
sche
Bij
zijn
er e
Wo
den
nen
ogge
hoor
De
ons,
De
Koo
pra
dent
behr
zelf
W
bek
gele
De
to s
scha
de
De
van
sind
poli
De
Univ
J
J
heel
die
sch
geld
en
ste
tijd
M
Kay
zijde
W
Ker
183
invl
dat
E
doo
vori
ons
D
een
dat
in
Een
geco
heli
had
vrij
ze l
shui
Dat
Door
nis en
de de
Wan
kijke m
Nu v
naar d
komt v
Vissche
ment o
Wij
D
lied
Als
voo
ont
des
vold
Reg
der
plie
N
sch
gep
von
den
1
len,
Her
2
van
daa
nen
gro
3
regl
het
van
4
hee
voe
recl

Wie zijn de Afscheidenen?

Waar men deze moet zoeken?

Niet onder de mannen van '34.

Niet onder de mannen van '86.

Maar onder de scharen, die in Ds Langbeek de stem hun meesters herkennen.

Juist in de Ned. Herv. Kerk.

Het is goed, dat Prof. Grosheide in het „N. Holl. Kerkbl.” daaraan nog eens herinnert.

Maar noch 1834, noch 1886 wordt door de afscheidingsbeginselen beheerscht.

Bij alle verschil tusschen Afscheiding en Doleantie zijn ze toch in één ding gelijk. En dat was dit, dat er een conflict was tusschen de eischen van het Woord Gods en de eischen van de Reglementen der Hervormde Kerk. Toen hebben de Afscheidenen en de Doleerenden het voor het Woord Gods opgenomen en de Hervormde Kerk heeft tot in hoogste instantie gekozen voor haar Reglementen.

De doleantie ligt nog betrekkelijk kort achter ons, daarom daarover een enkel woord meer.

De doleantie draait niet in de eerste plaats om Kootwijk, maar om 't conflict te Amsterdam. Het draait, dat de doleantie uitgelokt is om de studenten aan de Vrije Universiteit predikant te maken, behoeven we niet te weerleggen, het is onlangs zelfs van Hervormde zijde ruiterlijk terug genomen.

Wij kunnen nog verder gaan, het is algemeen bekend, dat aan Dr. Kuyper de doleantie allerminst gelegen kwam.

Dr. Kuyper had niet alleen een kerkelijken strijd te strijden, hij kampte ook op politiek en wetenschappelijk terrein en voor die beide beteekende de doleantie groote schade.

De doleantie heeft vele politieke medestanders van Dr. Kuyper voor goed van hem vervreemd en sinds de doleantie heeft de kerkelijke kwestie de politiek vertroebeld.

De doleantie beteekende ook nadeel voor de Vrije Universiteit.

Ja ook voor de Vrije Universiteit.

Juist door de doleantie heeft die Universiteit heel wat vrienden verloren, vermogende vrienden, die steunen konden met grootere bijdragen, dan menschen, die behoorden tot de families, waaruit geregeld de hoogere staatsambtenaren enz. voortkwamen en die nu hun zonen niet meer zonden. Het eerste bezwaar is de Vrije Universiteit pas na langen tijd, het tweede nooit te boven gekomen.

Men kan veilig zeggen, dat de doleantie aan Dr. Kuyper zeer ongelegen kwam en van uitlokken zijner zijds is geen sprake geweest.

Wie aan Dr. Kuyper of aan de Gereformeerde Kerken, zooals ze voortkwamen uit de acties van 1834 en 1886 verwijt, dat ze staan onder den invloed van afscheidingsbeginselen, die zegt iets, dat en met de feiten en met de theorie in strijd is.

En wanneer men aan onze kerken verwijt, dat wij door afscheiding de Gereformeerde actie in de Hervormde Kerk hebben verzwakt, dan staan we met ons antwoord niet verlegen.

De Hervormde Kerk heeft ons uitgebannen, geenszins, zelf buiten zich geplaatst. Deed ze dat om een wettige reden? Neen, want hoogste wet in de Kerk, eenige wet is het Woord des Heeren. Een overtreding van het Woord des Heeren is niet geconstateerd. Toen de Hervormde Kerk de trouwe belyders van den naam des Heeren uitgebannen had, toen, ja maar ook toen eerst zijn er anderen vrijwillig uitgetreden en met hen mee gegaan. Omdat ze begeerden naar het Woord van God zich aan te sluiten bij de broeders, wier zaak rechtvaardig was.

Dat is logisch.

Door de mannen, die aan de aloude Belydenis en Kerkenorde vasthielden uit te werpen, scheidde de Ned. Herv. Kerk zich van hen af.

Wanneer men van afscheidingsbeginselen spreekt, kijkt men niet naar den verkeerden kant.

Brutaal goddeloos reglement.

Nu wij toch niet naar de zoogenaamde, maar naar de werkelijke Afscheidenen zijn verzeild, komt vanzelf voor den geest, wat Prof. Dr. H. Visscher van Utrecht over het veelbesproken reglement op de predikantstractementen schreef.

Wij vonden in de „N. R. Ct.”:

De hoogleeraar woont te Huis ter Heide en is dus lidmaat van de Ned. Herv. Gemeente te Soesterberg. Als zoodanig heeft hij dezer dagen namens kerkvoogden zijner gemeente een kerkelijk belastingbiljet ontvangen met een brief er bij, waaruit blijkt, dat deze belasting voornamelijk wordt ingevoerd om te voldoen aan de eischen van het nieuwe Synodale Reglement op de predikantstractementen, en de leden der gemeente worden gewezen op hun zedelijke plicht.

Naar aanleiding van dezen brief heeft prof. Visscher in de „Zeister Courant” een ingezonden stuk geplaatst, waarin hij aan de leden der Ned. Hervormde Gemeente te Soesterberg het volgende mededeelt:

1o. dat dit synodale reglement uitgaat van beginselen, in lijnrechten strijd met de belydenisschriften der Hervormde Kerk;

2o. dat dit synodale reglement een aanranding is van de rechten der gemeenten op hare bezittingen en daarom ook door honderden kerkvoogdijen, modernen en gereformeerden, is ter zijde gelegd als een grove overschrijding van macht;

3o. dat dit reglement is een brutaal goddeloos reglement, daar het de gemeenten, die weigeren zich het geld te laten afpersen, straft met inhouding van de prediking der Evangelies;

4o. dat bovendien deze kerkelijke belasting door heeren kerkvoogden van Soesterberg niet is ingevoerd op wettige wijze, en dus ook als zoodanig allen rechtsgrond mist.

Prof. Visscher wijst er zijn medeleden op, dat zij niet handelen in het waarachtig belang der Hervormde Gemeente van Soesterberg, door dezen aanslag te voldoen. En hij raadt hun daarom aan dit biljet rustig naast zich neer te leggen en niet te betalen. Dit is zedelijke plicht.

„In de behoeften der Hervormde Kerk te Soesterberg”, aldus de schrijver, „moet worden voorzien en de leden hebben de zedelijke verplichting dit naar vermogen te doen. En ook schrijver dezes is daartoe bereid, als ons wordt gegeven:

1e. een inzicht in die behoeften, zoodat wij van de zedelijkheid der eischen overtuigd kunnen wezen;

2e. ons de zekerheid wordt gegeven, dat de bedragen, die wij betalen, strekken uitsluitend voor het belang onzer eigene gemeente en niet voor een aanzienlijk deel worden uitgekeerd aan een soort Synodale Kas, waaruit allereerst natuurlijk een aantal goed gesalarieerde baantjes betaald zullen worden, die absoluut overbodig zijn, indien er bij de oplossing van het tractementen-vraagstuk rekening was gehouden met de beginselen, waaruit de kerk alleen kan leven en die neergelegd zijn in hare belydenis.”

Allicht zal dit revolutionnaire getuigenis van den bekenden Utrechtschen hoogleeraar, wiens gezag voor een deel op zijn eerbied voor, belangstelling in en kennis van de kerkelijke wetgeving berust, bij degenen, die ter wille van een normale ontwikkeling van het kerkelijk leven geoorzaamd aan eenmaal eerlijk en met orde vastgestelde regelingen plicht achten, geen geringe ontsteltenis wekken. Met het oog op de nadering van de fatale maand Augustus kan deze onomwonden uitspraak van ver strekkenden invloed zijn. Als reeds een zoo bezadigd en gezaghebbend voorganger de medeleden van zijn gemeente op dergelijke wijze tegen het „brutaal goddeloos reglement” in 't geweer roept, dreigt de strijd in lagere regionen dezen zomer op een aller onverwikelijkst schouwspel uit te loopen!

Een hoog geestelijk karakter draagt vanzelf zulk een actie, naar haar inzet, niet.

Wel kan het er achter schuilen.

We wachten het verloop kampjes af.

Rectificatie.

Wezen we in onze artikelenreeks „Twee Klippen” op cijfers, door Dr. F. J. Los, Hervormd predikant te Amsterdam, deze bracht in het „Predikantenblad” op zijn gegevens een rectificatie aan, welke wij haasten hier over te nemen:

„Van de zeven duizend burgerlijke huwelijken werden 550 kerkelijk ingezegend”. Zoo schreef ik. Mijn fout is, dat ik die 6822 niet als burgerlijke maar als Hervormde huwelijken behandelde. Haar herstellende, schat ik globaal het aantal niet Hervormde huwelijken op 4117. Hervormde huwelijken op 2705. De conclusie wordt nu minder ongunstig. We komen van 13 tot 5. „Telkens van 5 Hervormde bruidsparen is er slechts één, dat behoefte toont bij den gewichtigen stap des natuurlijke levens den zegen des Allerhoogsten in Zijn huis af te smeeken.”

Nog korter is het rapport betreffende den doop. Zonder opgave van Hervormd of niet Hervormd, vermeldt het enkel: Gedoopt 2459 kinderen.

HEPP.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN.

Geachte Redactie,

Het verheugt mij, dat de Redactie van het „Gereform. Jongelingsblad” in het vorige nummer van „De Reformatie” ook hare zijds met de stukken aangetoond heeft de volkomen juistheid mijner mededeelingen in mijn ingezonden stuk in uw blad van 2 Juni j.l. betreffende het niet-plaatsen van dit stuk door de Redactie van het „Gereform. Jongelingsblad”, en alzoo een ieder in de gelegenheid heeft gesteld deze algeheele juistheid ook zelf te constateeren.

Hoogachtend,

Dr. J. G. GEELKERKEN.

Amsterdam, 12 Juni 1922.

BOEKBESPREKING.

„Algemeene Geschiedenis”, door S. Postmus, Leeraar aan het Ger. Gymnasium te Amsterdam. Cursus Holthuis-Scheltz van Kloosterhuis. Hilversum 1922.

Dit boek beteekent een enorme vooruitgang op het gebied van het onderwijs in de Geschiedenis.

Wanneer ik het vergelijk met de twee delen van J. Mulder, door mij in mijn gymnasiastentijd gebruikt, hoeveel beter is dit dan voor onze inrichtingen geschikt.

Oorspronkelijk bestemd voor hen, die zich voor de Hoofdklasse voorbereiden, heeft de schrijver er gelukkig een veel breder doel aan gegeven.

Wel onderstelt het eenige feitenkennis, maar voor de hoogere klasse van gymnasia, lycea en H.B.S.-en kan ik geen beter leerboek.

Ik hoop dan ook, dat het daar algemeen zal worden ingevoerd.

Bij dit boek behoort de leeraar niet te waarschuwen tegen verkeerde insinuelen.

Het is — en dat geldt mij als zijn eerste bijzondere verdienste — door en door principieel Gereformeerd. Op geen enkele bladzijde schampt de bekwaame schrijver zich het evangelie van Christus.

Men krijgt hier niet slechts af en toe een schuchtere verwijzing naar den Bijbel. Maar onder de opgave van de historische bronnen staat hier de Bijbel bovenaan. En de inhoud is hiermee in volkomen overeenstemming.

Een tweede bijzondere verdienste is wel deze, dat er zulk een hooge geschiedenisopvatting uit spreekt. Hier geen opeenstapeling van feit op feit, van wet op wet,

maar vooral een geven van inzicht in het geschiedenisgeheel. Vele hoofdstukken dragen tot opschrift: lijnen, richtlijnen, perspectief. De geschiedenis wordt hier voorgesteld in haar groei. Of anders uitgedrukt: de logos in de geschiedenis komt hier beter dan in eenig ander boek op dit gebied tot zijn recht. Het feitenmateriaal wordt hier niet verwaarloosd, maar het wordt verwerkt. Indien een boekbespreking het toeliet, zou ik daarvan gaarne een paar voorbeelden geven. Men ziet in machtige lijnen het gebouw der geschiedenis als voor zijn oogen oprijzen. En dat is het juist, wat onze studeerende jeugd zoo noodig heeft. Wat baat het, of die jeugdige hoofden al opgepropt worden met jaartallen, als zij de stem Gods in de geschiedenis niet verstaan?

Een derde bijzondere verdienste hangt hiermee ten nauwste saam. Dit boek tintelt en leeft. O, die dorre boeken, waarbij de leerlingen zich vervelen! Wat hebben ze niet veel kwaad gesticht. Hoe hebben ze niet bij menigeen tegenzin tegen het schoone geschiedenisvak gekweekt! Dit boek daarentegen is in den goeden zin van het woord onderhoudend. Hier en daar kon misschien wel een of andere wenk aan den leerling gemist worden. Daardoor valt het boek m.i. weleens uit den toon. Doch dit is een kleinigheid.

In verdere details treden we uiteraard niet.

Deze opmerking moet ik echter nog maken, dat een boek, waarachter zooveel studie zit en dat ik zoo gaarne op ruime schaal gebruikt zie, wel een uitgave op beter papier verdiend had.

HEPP.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Maassluis (B), Dr. J. Brinkman te Vlissingen en E. J. Wientjes te Oudshoorn.

Beroepen te:

Brussel, P. Ch. v. d. Vliet te Hazerswoude. Leemuiden, G. Kruijswijk te Oudega (Sm.). Maassluis (B), E. J. Wientjes te Oudshoorn. Oostburg, S. Neerken, cand. te Amsterdam. Oostwold, S. Neerken, cand. te Amsterdam. Schiedam, J. Wijngaert te Dronrijp. Smilde, H. Knoop te Schouwerzijl. Wens, W. Oosterheert te Ter Apel.

Aangenomen naar:

Delft, K. Schilder te Gorinchem. Krabbendijke, P. H. de Jonge te Heerde. Wormer, W. A. Wiersinga, cand. te Kampen.

Bedankt voor:

Arum, J. van Loon te Mijdrecht. Balk en Wijk, Britsum, Glanburg, Harmelen, Oudeboorn, Oostereind (Fr.), de Exloermond en Vianen, W. A. Wiersinga, cand. te Kampen. Beunissen, J. de Koning te Vries. Laren (N.H.), J. Wijngaert te Dronrijp. Ooltgensplaat, C. M. Huisenga te Hoogersmilde.

Afscheid van:

Bestum, J. Meijer. Tekst Hebr. 13:20—21. Maarssen, J. Kruger, Tekst Ps. 138:8.

Intrede te:

Heijningen, R. Brouwer, Tekst Efeze 4:11—12. Maassluis, A. Thielens. Tekst 1 Cor. 2:9.

Emeritaat. Ds G. H. de Jonge te Dordrecht heeft bij den Kerkeraad tegen 1 October emeritaat aangevraagd.

— De Classis Amsterdam approbeerde de emeritering der predikanten B. van Schelven te Amsterdam en W. F. A. Winckel te Sloterdyk.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Maarsse, J. Jongeleen te Maarssen. Veenendaal, P. de Smit te Oud-Beijerland.

Aangenomen naar:

Teuge, L. Baas te De Krim.

Bedankt voor:

Sloterdyk, P. de Groot te Rotterdam.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Appingedam, G. de Vries te Stedum. Bleiswijk, P. van Toorn te Rotterdam. Eda, H. A. Leenmans te Bodegraven. Leenwarden, N. A. Becht Jr te Arnhem. Middelbarnia, O. E. J. Hapkes te Wanswerd. Montfoort, P. Kuylman te Houten. Minsbeerenland, J. Nauta te Workum. Oosterwold, H. A. Heijer te Vlaardingen. Poederloot, C. Veltenaar te Asperen. Rouven, P. Kuylman te Houten. Schildwoude, A. de Vries te Oosterwierum. Warmend, J. J. Woldendorp te Hagstein. Ysselstein, P. Kuylman te Houten.

Aangenomen naar:

Gmmeren, Th. A. Hoen, cand. te Groningen. Sleat, J. S. King te Nieuw-Beerta.

Bedankt voor:

Aberode, D. Jacobs te Nijkerkerveen. Baasbrugge, J. Woldendorp te Hagstein. Waddinxveen, B. J. van Schuppen te Groot-Ammer.

Afscheid van:

Apeldoorn, B. van Meer. Tekst 1 Petri 5:10. Blokzijl, G. v. Hoeven. Tekst Hand. 20:32—36. Bovenmilde, G. W. Oberman. Tekst 1 Cor. 15:58. Loosduinen, P. J. Roscam Abbing. Tekst Ex. 17:9—16. Maassluis, L. J. S. Crousaz. Tekst Hand. 20:15. Molkwerum, W. J. Keller. Tekst Openb. 7:17. Zevenbergen, A. van Kooten. Tekst Jes. 53:10. Zunderdorp, M. G. Gerritsen. Tekst Joh. 16:10a.

Intrede te:

Hindeloopen, Th. Hettenga. Tekst 1 Sam. 8:1. Ermelo, J. J. Timmer. Tekst Rom. 3:23—34.

Overleden. Te Arnhem overleed Ds Th. C. Frederikse, pred. te Bredevoort, in den ouderdom van 52 jaren.

— Te Adorp overleed Ds W. Cammeger, em. pred. aldaar, in den ouderdom van 80 jaren.